

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.09.2013, sp. zn. 23 Cdo 1766/2012, ECLI:CZ:NS:2013:23.CDO.1766.2012.1

Číslo: 31/2014

Právní věta: Nevyplývá-li z leasingové smlouvy něco jiného, vzniká od předání silničního vozidla registrovaného v registru silničních vozidel České republiky, jež je předmětem leasingu, leasingovým pronajímatelem leasingovému nájemci, oprávnění leasingového nájemce k jeho provozování podle § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb. a leasingový nájemce se stává jeho provozovatelem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.09.2013

Spisová značka: 23 Cdo 1766/2012

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Pojištění

Předpisy: § 10 odst. 1 písm. b) předpisu č. 168/1999Sb.

§ 10 odst. 2 písm. e) předpisu č. 168/1999Sb.

§ 420 obč. zák.

§ 427 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d ve Svitavách rozsudkem, v pořadí druhým, ze dne 31. 5. 2011 zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala proti druhé žalované zaplacení částky 4 260 000 Kč (bod I. výroku) a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (bod II. a III. výroku).

Soud prvního stupně vyšel z toho, že pravomocným rozsudkem Okresního soudu ve Svitavách ze dne 29. 11. 2004 byl první žalovaný uznán vinným, že dne 28. 8. 2004 kolem 00.58 hod. po předchozím požití alkoholu a přesto, že byl za obdobný čin spáchaný pod vlivem návykové látky postížen, řídil na silnici I/35 motorové vozidlo Ford Tranzit v majetku firmy P., s. r. o., ve směru od Svitav na Litomyšl, přičemž v kilometru 169 při projíždění táhlou levotočivou zatáčkou v důsledku požitého alkoholu, kdy po nehodě měl v 02.00 hod v krvi 1,78 g/kg alkoholu, nepovolené rychlosti a způsobu jízdy najel do protisměrné části vozovky, následkem čehož došlo k téměř čelnímu střetu s protijedoucím vozidlem tovární značky Renault Nevada 1,8, které jelo od Litomyšle na Svitavy a které řídil A. K., který spolu s ostatními spolucestujícími utrpěl smrtelná zranění, kterým na místě podlehli, a dále došlo k těžkému zranění nezletilého P. G., tedy spáchal trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 3 tr. zák. a trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. b), d) tr. zák.

Ve vztahu k prvnímu žalovanému rozhodl soud prvního stupně o uplatněném postihovém právu žalobkyně na vyplacené pojistné plnění rozsudkem ze dne 14. 8. 2009, pro uznání podle § 153a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Ve vztahu k druhé žalované žalobní nárok posoudil podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. d), f) zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Vyšel z toho, že druhá žalovaná byla leasingovým nájemcem vozidla, které při dopravní nehodě řídil první žalovaný. V rámci leasingových splátek druhá žalovaná platila rovněž pojistné na pojištění vozidla. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že druhá žalovaná je provozovatelem i pojištěným podle zákona č. 168/1999 Sb. Podle soudu prvního stupně je třeba vyjít z toho, že smyslem leasingové smlouvy není nájem věci (byť se tak tyto smlouvy, i smlouva uzavřená druhou žalovanou s leasingovou společností, tváří), ale pořízení věci na splátky, když sjednaný nájem věci je pouze konkrétní formou dosažení tohoto cíle. Smyslem naopak je, aby současný nájemce a budoucí majitel věci mohl věc používat v podstatě jako věc vlastní s tím, že ji aktuálně splácí. Takový uživatelský (budoucí vlastnický) vztah je podle soudu prvního stupně tím vztahem, který má na mysli § 427 obč. zák., hovoří-li o provozovateli vozidla. Smyslem pojištění odpovědnosti za škodu způsobené provozem vozidla je pak jistě pojištění právě takového provozovatele (ne nadarmo, podle soudu prvního stupně, má tento předpis ve svém názvu slovo „provozem“). Druhá žalovaná je tedy provozovatelem vozidla i pojištěným podle zákona č. 168/1999 Sb.

Soud prvního stupně dále zkoumal, zda byly splněny podmínky pro uplatnění postihového práva proti druhé žalované podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 10 odst. 2 písm. f) zákona č. 168/1999 Sb. Vycházejí ze zjištění, že první žalovaný jako zaměstnanec druhé žalované byl oprávněn užívat předmětné vozidlo jen ke konkrétním pracovním účelům, že v rozporu s pokyny neodevzdal vozidlo po splnění pracovních úkolů (mezi 17 a 18 hod.) do areálu druhé žalované a klíče od auta neodevzdal do kanceláře jednatele druhé žalované a dál používal vozidlo k soukromým účelům, že první žalovaný byl současně bratrem jednatele druhé žalované a společníkem druhé žalované, že tedy vztahy ve společnosti druhé žalované byly spíše neformální, konstatoval, že nelze dovodit, že by druhá žalovaná skutečně předala vozidlo prvnímu žalovanému, tedy osobě, která při jeho řízení byla pod vlivem alkoholu, nebo že by svojí nedbalostí takový stav umožnila. Uzavřel tedy, že žalobkyně nemohla postihové právo ve smyslu citovaných ustanovení vůči druhé žalované uplatnit.

K odvolání žalobkyně (proti výroku I. a III.) K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozsudkem ze dne 15. 12. 2011 rozsudek soudu prvního stupně v odvoláním napadených výrocih I. a III. potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud poté, co částečně zopakoval dokazování, dospěl oproti soudu prvního stupně dílem k odlišnému právnímu závěru. Vycházejí z obsahu leasingové smlouvy a aplikuje rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 2563/2005](#) dovodil, že za provozovatele vozidla ve smyslu ustanovení § 427 obč. zák. není možno považovat druhou žalovanou, nýbrž leasingového pronajímatele. Jelikož tedy druhá žalovaná nebyla provozovatelem vozidla, nebyla ani pojištěným ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 168/1999 Sb. Poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 4729/2008](#), odvolací soud dodal, že i v případě, bylo-li by možno druhou žalovanou pokládat za provozovatele vozidla, zprostita by se tato odpovědnosti za škodu způsobenou jeho provozem podle ustanovení § 430 odst. 1 obč. zák., když s ohledem na poměry dané věci učinila zcela dostatečná a přiměřená opatření k zabezpečení vozidla před zneužitím.

Proti rozsudku odvolacího soudu (výslovně v plném rozsahu) podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost odvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., uplatňujíc dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Dovolatelka předně namítá (a v tomto ohledu se ztotožňuje se soudem prvního stupně), že není

pochyb o tom, že provozovatelem vozidla v době škodní události byla druhá žalovaná, nikoliv leasingová společnost. Podle dovolatelky je třeba vyjít z ustanovení § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích. Provozovatelem vozidla je tak ten, kdo vlastním jménem provozuje silniční vozidlo a je současně vlastníkem silničního vozidla, anebo je vlastníkem silničního vozidla oprávněn k provozování silničního vozidla. Druhá žalovaná byla provozovatelem vozidla a má objektivní odpovědnost podle ustanovení § 427 obč. zák.

Druhá žalovaná pak jako provozovatel vozidla odpovídá žalobkyni podle ustanovení § 2 písm. f), § 6 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb. i za porušení všech povinností uvedených v § 10 odst. 1 písm. a) až f) zákona č. 168/1999 Sb., přičemž není rozhodné, zda vozidlo řídila osobně či nikoliv.

Podle dovolatelky není možno v projednávané věci aplikovat ustanovení § 430 odst. 1 obč. zák. a zprostit druhou žalovanou jako provozovatele vozidla odpovědnosti. Druhá žalovaná zanedbala něco, co vědět mohla a měla, první žalovaný byl již za obdobný čin spáchaný pod vlivem alkoholu postižen. Dovatelka nesouhlasí se závěrem, že vzhledem k tomu, že druhá žalovaná byla malou rodinnou firmou a první žalovaný jejím společníkem a sourozencem jejího jednatele, vyvíňuje druhou žalovanou z nedbalostního jednání spočívajícího v možnosti svévolné dispozice s vozidlem a současně nezabezpečení klíčů od vozidla.

Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. K dovolání žalobkyně se druhá žalovaná vyjádřila tak, že rozsudek odvolacího soudu považuje za správný a dovolání za nedůvodné. Druhá žalovaná nebyla provozovatelem vozidla, nebyla proto ani pojištěným. Podle § 430 obč. zák. se z případné odpovědnosti vyvinila.

N e j v y š š í s o u d rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další zákony.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř., účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a bylo sepsáno a podepsáno osobou s právnickým vzděláním (§ 241 odst. 2 písm. b/ a odst. 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné, neboť pouze z podnětu přípustného dovolání lze přezkoumat správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé může být přípustné toliko podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (o situaci předvídanou v ustanovení § 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř. nejde), tedy tak, že dovolací soud – jsa přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně jejich obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) – dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam. Podle ustanovení § 237 odst. 3, části věty před středníkem, o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (odst. 1 písm. c/) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání žalobkyně je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro řešení otázky, zda

druhou žalovanou jako leasingovou nájemkyni lze považovat za provozovatele vozidla, když tato otázka podle právního stavu po účinnosti zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena. Současně pak odvolací soud posoudil otázku provozovatelova nedbalostního umožnění užití dopravního prostředku podle § 430 odst. 1, věta druhá, obč. zák. v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu.

Závěr, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, přitom Nejvyšší soud přijal s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. [Pl. ÚS 29/11](#), zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. až uplynutím 31. 12. 2012, a s přihlédnutím k tomu, že v době podání dovolání měla dovolatelka právo legitimně očekávat, že splnění podmínek formulovaných ustanovením § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. povede k věcnému přezkumu jí podaného dovolání (srov. též nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. [IV. ÚS 1572/11](#)).

Jelikož vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu nepodávají, Nejvyšší soud se zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tj. správností právního posouzení věci odvolacím soudem (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Dovolací soud se nejprve zabýval otázkou, zdali druhou žalovanou jako leasingovou nájemkyni lze považovat za provozovatele předmětného vozidla podle § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

Nejvyšší soud otázky, za jakých podmínek lze leasingového nájemce považovat za provozovatele vozidla, řešil ve svých rozhodnutích podle právního stavu před účinností zákona č. 56/2001 Sb. a před vydáním rozhodnutí Nejvyššího soudu k výkladu leasingových smluv, zejména rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2010, sp. zn. [31 Cdo 4356/2008](#), uveřejněného pod číslem 24/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a přijetím stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. [Cpjn 204/2007](#), uveřejněného pod č. 25/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Nejvyšší soud se tak konkrétně k uvedené otázce podle stavu před účinností zákona č. 56/2001 Sb. vyjádřil např. v rozsudku ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. [25 Cdo 2563/2005](#), uveřejněném pod číslem 6/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Zde dospěl k závěru, že v případě tzv. leasingu je třeba při určení provozovatele vozidla posoudit podle obsahu příslušné smlouvy, jaký rozsah práv k vozidlu vlastník převedl na leasingového nájemce. Podle citovaného rozhodnutí za provozovatele vozidla nelze leasingového nájemce považovat tehdy, jestliže podle smlouvy byl oprávněn vozidlo za úplatu užívat obvyklým způsobem, aniž na něm směl provádět technické úpravy s výjimkou nutných oprav, měl hradit pouze údržbu a opravy vozidla a nebyl povinen vozidlo pojistit (pouze připojistit při cestě do zahraničí), přičemž pojištění vozidla včetně „zákonného pojištění“ bylo zahrnuto v „půjčovném“.

V citované věci však bylo rozhodné, že k posuzované dopravní nehodě došlo v roce 1994, kdy nebylo možno pojem „provozovatel“ vykládat ve smyslu právních předpisů přijatých v pozdější době, zejména zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemní komunikaci (dále jen „zákon č. 56/2001 Sb.“).

V nyní projednávané věci k dopravní nehodě došlo dne 28. 8. 2004, tedy již za účinnosti uvedeného právního předpisu.

Podle § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb. se provozovatelem silničního vozidla registrovaného v registru silničních vozidel České republiky rozumí fyzická osoba s místem trvalého pobytu nebo s místem povoleného pobytu v České republice nebo právnická osoba se sídlem v České republice, která vlastním jménem provozuje silniční vozidlo a je současně vlastníkem silničního vozidla, a nebo je vlastníkem silničního vozidla oprávněna k provozování silničního vozidla.

Pro posouzení otázky, kdy je fyzická osoba s místem trvalého pobytu nebo s místem povoleného pobytu v České republice nebo právnická osoba se sídlem v České republice vlastníkem silničního vozidla oprávněna k provozování silničního vozidla v případě finančního leasingu, je třeba vyjít z jeho smyslu a účelu. Klíčovou funkcí finančního leasingu (o nějž jde i v posuzovaném případě) je pořizovací funkce a jeho cílem je zpravidla konečný převod vlastnictví k předmětu leasingu. Finanční leasing lze vymezit jako závazkový vztah, jehož podstatou je závazek poskytovatele leasingu (pronajímatele) předat příjemci leasingu (nájemci) na určitou dobu do užívání věc či jinou majetkovou hodnotu, kterou pronajímatel obvykle za tím účelem pořídí do svého vlastnictví na základě poptávky a podle výběru nájemce a závazek nájemce uhradit náklady spojené s pořízením leasingu prostřednictvím leasingových splátek. V této souvislosti se hovoří o pořizovací funkci finančního leasingu, která jej kvalitativně odlišuje od nájmu, u něhož je primární funkce užívací. Nájemce nese již od počátku leasingového vztahu rizika (nebezpečí škod) spojená s předmětem leasingu, jakož i náklady spojené s jeho užíváním (údržba, daně, pojištění). Leasing je označován za leasing finanční právě proto, že se závazky pronajímatele omezují na finanční služby (pořízení věci, předání do užívání a její prodej na konci leasingového vztahu). V případě finančního leasingu jde o účelové pořízení věci, práva či jiné majetkové hodnoty podle potřeb, výběru a určení nájemce s využitím cizích zdrojů - zdrojů poskytovatele předmětu leasingu. Smyslem tohoto specifického soukromoprávního institutu je tak zajistit za úplaty financování věci pro nájemce, který se k ní chová od okamžiku jejího předání jako k věci vlastní se všemi riziky na straně nájemce (nese rizika spojená s předmětem leasingu i náklady spojené s jeho provozem, údržbou a opravami). Leasingový pronajímatel sice zůstává po celou dobu trvání leasingu vlastníkem předmětu leasingu, jeho práva a povinnosti související s vlastnictvím předmětu leasingu (s výjimkou práva věc zcizit nebo zatížit právem třetí osoby) však náleží nájemci. V rámci finančního leasingu je na nájemce přenášena odpovědnost za předmět leasingu i nebezpečí a rizika s ním spojená. Leasingové společnosti pořizují předmět leasingu do svého vlastnictví nikoli s cílem vyvíjet podnikatelskou činnost jeho provozováním, nýbrž z důvodu uzavírané leasingové smlouvy v rámci poskytovaných finančních služeb (srov. Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2010, sp. zn. [Cpjn 204/2007](#), uveřejněné pod č. 25/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2008, sp. zn. [32 Odo 678/2006](#), jenž je uveřejněn tamtéž). Leasingovým společností, byť jsou vlastníky předmětu leasingu, na rozdíl od nájemního vztahu nezáleží na tom, zda a do jaké míry leasingový nájemci zhodnocují předmět leasingu. Rovněž tak nemají zájem na tom, aby se věc, jejíž jsou po dobu trvání leasingového vztahu vlastníkem, vrátila do jejich dispozice, nýbrž jejich cílem zpravidla je, aby po zaplacení všech leasingových splátek přešel předmět leasingu do vlastnictví leasingového nájemce. Je tomu tak proto, že leasingové společnosti pořizovaly předmět leasingu do svého vlastnictví nikoli s cílem vyvíjet podnikatelskou činnost jeho provozováním, nýbrž z důvodu uzavírané leasingové smlouvy v rámci poskytovaných finančních služeb (srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2010, sp. zn. [31 Cdo 4356/2008](#), uveřejněný pod číslem 24/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Leasingový nájemce přejímá smlouvou o finančním leasingu rizika spojená s provozem předmětu leasingu a to okamžikem jeho předání (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2012, sp. zn. [23 Cdo 678/2012](#)).

Podle ustanovení § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb. se provozovatelem silničního vozidla

registrovaného v registru silničních vozidel České republiky rozumí i taková osoba, která je vlastníkem silničního vozidla oprávněna k provozování takového vozidla.

Nevyplývá-li tedy z leasingové smlouvy něco jiného, vzniká od předání silničního vozidla registrovaného v registru silničních vozidel České republiky, jež je předmětem leasingu, leasingovým pronajímatelem leasingovému nájemci, oprávnění leasingového nájemce k jeho provozování podle § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb. a leasingový nájemce se stává jeho provozovatelem.

Závěr odvolacího soudu, že druhá žalovaná jako leasingový nájemce nebyla provozovatelem předmětného vozidla, proto správný není.

Jak vyplývá z výše citovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu k výkladu leasingových smluv, je na leasingového nájemce přenášena odpovědnost za předmět leasingu i nebezpečí a rizika s ním spojená. Je tomu tak i v projednávané věci, kdy druhá žalovaná byla podle leasingové smlouvy, jak vyplývá ze skutkových zjištění soudů, oprávněna užívat vozidlo obvyklým způsobem.

Stejně tak není správný závěr odvolacího soudu (a i v této otázce je rovněž nutno přisvědčit žalobkyni), že v případě, že by bylo možno pokládat druhou žalovanou za provozovatele vozidla, tato by se v dané věci zprostita odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 430 obč. zák. Tuto otázku vzhledem ke skutkovým zjištěním soudů posoudil odvolací soud v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu.

Podle § 427 odst. 1 obč. zák. fyzické a právnické osoby provozující dopravu odpovídají za škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení stejně odpovídá i jiný provozovatel motorového vozidla, motorového plavidla, jakož i provozovatel letadla. Podle § 430 odst. 1 obč. zák. místo provozovatele odpovídá ten, kdo použije dopravního prostředku bez vědomí nebo proti vůli provozovatele. Provozovatel odpovídá společně s ním, jestliže takové užití dopravního prostředku svou nedbalostí umožnil.

Subjektem objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků je zásadně provozovatel dopravního prostředku, a to i tehdy, jestliže v okamžiku vzniku škody sám neřídil. Pouze v případě, že dopravní prostředek byl použit bez vědomí nebo proti vůli provozovatele, odpovídá za škodu ten, kdo tímto způsobem dopravního prostředku použil. Tato zásada je částečně prolomena ve prospěch společné a nerozdílné odpovědnosti původce škody a provozovatele v případech, kdy provozovatel zneužití svého dopravního prostředku umožnil svou nedbalostí. Důkazní břemeno z hlediska naplnění podmínek odpovědnosti leží na poškozeném. Za nedbalost provozovatele se v soudní praxi nejčastěji považuje porušení povinnosti uložené provozovateli právním předpisem, např. vzdálení se od vozidla bez možnosti okamžitě zasáhnout v případě potřeby a bez náležitého zabezpečení vozidla, např. uzamčením (srov. Zhodnocení úrovně rozhodování soudů ve věcech odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků, [Cpj 10/83](#) a Pls 2/83, uveřejněné pod č. 3/1984 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Vzhledem k tomu, že ustanovení § 430 odst. 1, věta druhá, obč. zák. výslovně porušení povinnosti na straně provozovatele nevyžaduje, odpovídá provozovatel společně a nerozdílně s původcem škody i tehdy, jestliže zneužití dopravního prostředku svou nedbalostí umožnil jiným způsobem než porušením právní povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. [25 Cdo 2157/2004](#)).

Pojem nedbalosti není v občanském zákoníku blíže vymezen. Jde o formu zavinění, které bývá definováno jako psychický vztah škůdce k vlastnímu protiprávnímu jednání. Tento vztah je vyjádřen buď jako přímý nebo nepřímý úmysl nebo jako vědomá nebo nevědomá nedbalost. U nedbalosti chybí volní prvek - vůle škůdce ke škodlivému výsledku nesměřuje; při vědomé nedbalosti škůdce ví, že svým jednáním může způsobit určitý následek, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že se tak nestane, zatímco u nevědomé nedbalosti škůdce neví, že může způsobit určitý následek, ačkoliv by to

vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Z hlediska ustanovení § 430 odst. 1, věty druhé, obč. zák. tak k naplnění podmínky nedbalosti postačuje nedbalost nevědomá, která představuje psychický vztah provozovatele k zákonem předvídanému následku, jímž je možnost zneužití jeho dopravního prostředku, a která je charakteristická tím, že provozovatel nechtěl, aby dopravní prostředek byl zneužit, a ani nevěděl, že způsob jeho zajištění, který zvolil, není dostačující a zneužití dopravního prostředku umožňuje, ačkoliv to vzhledem k okolnostem a ke svému postavení či osobním poměrům vědět měl a mohl (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. [25 Cdo 214/2002](#)).

V posuzované věci se vzhledem ke skutkovým zjištěním soudů nelze ztotožnit se závěrem odvolacího soudu, že druhá žalovaná nezavinila zneužití svého vozidla prvním žalovaným, a to ani ve formě nevědomé nedbalosti. Podle odvolacího soudu druhá žalovaná učinila s ohledem na poměry dané věci zcela dostatečná a přiměřená opatření k zabezpečení vozidla před zneužitím, když v předmětné věci nic nenasvědčovalo tomu, že by riziko zneužití vozidla existovalo. Ze zjištěného skutkového stavu ve věci však vyplývá, že první žalovaný byl již v minulosti (před předmětnou dopravní nehodou dne 28. 8. 2004) trestně postižen za obdobný čin (jako v projednávané věci - specifikovaný viz výše) spáchaný pod vlivem návykové látky. Už jen z tohoto důvodu mohla mít druhá žalovaná pochybnosti o spolehlivosti prvního žalovaného a dbát tak náležité opatrnosti ohledně zabezpečení vozidla před jeho případným zneužitím. Za těchto okolností měla tedy druhá žalovaná důvod předpokládat, že je zde reálné riziko zneužití vozidla k soukromým účelům prvním žalovaným. Měla tak učinit důslednější opatření, aby k takovému zneužití vozidla nedošlo. Druhá žalovaná však naopak spoléhala na poctivý přístup svého zaměstnance (prvního žalovaného, když (jak vyplývá ze skutkových zjištění soudů) splnění povinnosti - zaparkování vozidla v sídle firmy a odevzdání klíčů v kanceláři po použití vozidla ke konkrétním pracovním účelům - ponechala v podstatě na prvním žalovaném, tedy splnění této povinnosti žádným způsobem neověřovala, natož důsledně, s náležitou opatrností (která by vzhledem k daným okolnostem byla na místě). Takový nedbalostní přístup druhé žalované pak není možno omlouvat ani tím, že první žalovaný byl současně jejím společníkem.

Z uvedeného vyplývá, že ani právní názor odvolacího soudu ohledně zproštění se odpovědnosti žalované č. 2 podle ustanovení § 430 odst. 1 obč. zák. není správný.

Vzhledem k nesprávným právním závěrům odvolacího soudu o tom, že druhá žalovaná není provozovatelkou předmětného vozidla a navíc by ani případně neodpovídala za škodu podle § 430 odst. 1, věta druhá, obč. zák., je neúplné a tudíž nesprávné i její posouzení, zdali je zde postihové právo žalobkyně proti druhé žalované podle zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, ve znění do 28. 9. 2005 (dále jen „zákon č. 168/1999 Sb.“).

Podle § 2 písm. f) zákona č. 168/1999 Sb. se pojištěným pro účely tohoto zákona rozumí ten, na jehož odpovědnost za škodu se pojištění odpovědnosti vztahuje. Vymezení subjektu pojištěného nesouvisí s vlastnictvím věci, kdy vlastník vozidla, pokud neodpovídá za škodu způsobenou provozem vozidla, nemusí být vůbec pojištěným (tato skutečnost se projeví právě zejména v situacích, kdy je odlišná osoba vlastníka a provozovatele vozidla, např. pokud je vlastníkem vozidla leasingová společnost a jeho provozovatelem leasingový nájemce). Srov. shodně Jandová, L., Vojtek, P.: Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s. 24).

Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2008, sp. zn. [25 Cdo 2871/2007](#), se pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla zakotvené v zákoně č. 168/1999 Sb. vztahuje na odpovědnost každé osoby, která za škodu, jež byla způsobena v souvislosti s provozem (pojištěného) vozidla, odpovídá. Odpovědnost provozovatele vozidla za škodu způsobenou jeho provozem (§ 427 a násl. obč. zák.) přitom nevylučuje (souběžnou) odpovědnost řidiče vozidla za škodu způsobenou při téže škodní události porušením právní povinnosti podle § 420 odst. 1 obč. zák. Z toho plyne, že v případě plurality odpovědných subjektů (řidiče a provozovatele vozidla) závisí na

pojistiteli, který z uvedeného titulu plnil poškozenému, vůči kterému z nich (případně zda vůči oběma) uplatní své postihové právo vyplývající z ustanovení § 10 zákona č. 168/1999 Sb.

Podle § 10 odst. 1 písm. b) zákona č. 168/1999 Sb., má pojistitel proti pojištěnému právo na náhradu toho, co za něho plnil, jestliže prokáže, že pojištěný porušil základní povinnost týkající se provozu na pozemních komunikacích a toto porušení bylo v příčinné souvislosti se vznikem škody, za kterou pojištěný odpovídá. Podle § 10 odst. 2 písm. f) zákona č. 168/1999 Sb. porušením základních povinností při provozu vozidla na pozemních komunikacích se pro účely tohoto zákona rozumí předání řízení vozidla osobě uvedené v písmenech c), d) nebo e). Ustanovení § 10 odst. 2 písm. e) zákona č. 168/1999 Sb. řeší řízení vozidla osobou, která při řízení vozidla byla pod vlivem alkoholu, omamné nebo psychotropní látky nebo léku označeného zákazem řídit motorové vozidlo.

Jestliže se tedy odvolací soud nezabýval tím, zda jsou skutečně naplněny předpoklady § 10 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 10 odst. 2 písm. f) zákona č. 168/1999 Sb., tedy zda druhá žalovaná porušila základní povinnost při provozu vozidla na pozemních komunikacích předáním vozidla prvnímu žalovanému, který vozidlo řídil pod vlivem návykové látky, je jeho právní posouzení v této části neúplné, tudíž nesprávné.

Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyššímu soudu nezbylo, než rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2, věty za středníkem, a odst. 3 o. s. ř. zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.